



Erkel Ferenc ~ Kölcsey Ferenc  
**MAGYAR HIMNUSZ**  
PARAFRÍZIS

## Impresszum

A következő tanulmányt az egykori Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatal Imázsirodájának felkérésére készítettem 2000-ben. A hivatal megalakulásakor természetes módon számba vette a magyarok nemzeti jelképeit. Terveik között komolyan merült fel egy pályázati kiírás új nemzeti himnusz komponálására is. Ennek megakadályozásának szándékával vállaltam el ingyen egy tanulmány elkészítését, hogy feltárjam, mi lehet az oka, hogy egyáltalán ez a gondolat felmerülhetett, hogy legalább lassítsam a döntést, és bíztam abban, hogy a kutató elemzésem során találok egy kevésbé radikális megoldást is. A pályázat végül nem került kiírásra, a hivatal három hónapi működése után más feladatot kapott. Későbbi, igencsak belterjes működése során inkább a kormány imázsával foglalkozott. De még mielőtt a politika útvesztőire keverednék, inkább visszatérek a megbízásom tárgyára.

Mint bárki másnál, nálam is először a magyar sportgyőzelmek diadalmas ünneplésének élményéhez kötődött a Magyar Himnusz. Később a kötelező iskolai ünnepségeken mormolhattuk együtt mechanikusan. Kínos volt az úttörőnyakkendő, unalmasak a beszédek, viszont a felnőttkorban persze helyére kerülnek a dolgok, és a magyarságot képviselő elsőszámú jelképpé válik.

A kilencvenes évek hirtelen új jelentéstartalmat adtak, de új jelentéstartalmat követelnek is egyben a Magyar Himnuszról, és egyre inkább tűnik úgy, hogy elérkezett az idő, újra kell gondolnunk ezt a kétségtelenül kényes problémát is.

## Mi a gond tehát a Magyar Himnusszal?

Azt szoktuk mondani, hogy a Magyar Himnusz a világ egyik legszebb himnusza és ez talán így is lehet. De akkor ugyan miről beszélünk, ez talán nem elég?!

Ha általában véve a nemzeti himnuszokról beszélünk, sajnos attól tartok nem.

## Akkor mégis, konkrétan mi a gond a Magyar Himnusszal?

Például az, hogy a Magyar Himnusz nem himnusz, legalábbis abban az értelemben semmiképp nem, ahogy himnusznak kellene lennie.

Ez persze súlyos megállapítás, de még csak vitatkozni sem lehet vele, hiszen a Magyar Értelmező Szótár meghatározása egyértelmű, idéznem sem kell, mindenki tudja, mire gondolok. Az tény, hogy a Magyar Alaptörvény (Alkotmány) világosan rendelkezik arról, hogy Magyarország nemzeti himnusza Kölcsey Ferenc Hymnus című verse, Erkel Ferenc megzenésítésében és, hogy az szent és sérthetetlen.

Bocsánat, de ez nem azt jelenti, hogy a Magyar Himnusz, az himnusz, hanem csak azt, hogy azt a Magyar Alaptörvény (Alkotmány) a Magyarország hivatalos himnuszának tekinti. A gond nem jogi természetű, hanem az idéz elő tudathasadásos állapotot, hogy himnuszként használunk egy olyan művet, melynek a műfaja minden kétséget kizáróan nem himnusz.

Mondhatnánk persze azt, hogy hagyománytisztelet, ez erős érv, de nem lehet döntő. A Magyar Himnusznak, mint első számú jelképnek, sokkal fontosabb küldetésének kell lennie. Az ugye a Napnál is világosabb, hogy ha ki is lehet nevezni Magyar Himnusznak nem himnusz műfajú művet, az semmiképp nem lesz, és nem is lehet képes megfelelni az egyébként teljesen jogos elvárásoknak.

Én tudom, hogy a változtatás gondolata nem új. Ismerem az ezzel kapcsolatos problémákat és félelmeket. De ami miatt igazából nem született e témában komoly döntés, annak egész egyszerűen az az oka, hogy eleddig nem született olyan megoldás, amely nyilvánvaló tudhat lenni mindenki számára.

### A vers

A vers a magyarság szempontjából nemhogy nem himnusz, de épp az ellenkezője: elégia, krónikás ének a Magyarországság zivataros századaiból, vagy ima, mely legfeljebb Isten dicsőségét hirdeti, de a magyarokét aligha.

Mégis, hogy mért Hymnus a vers címe az ismerve a kort világos, hogy nem véletlen. Van úgy, hogy az ember végső elkeseredettségében így kiált fel:

- Jaj, de boldog vagyok!

Körülbelül ezzel a keserűséggel címezhetette meg Kölcsey nem éppen himnikus gondolatait. A gyanútlan felhasználó meg úgy gondolkodik, hogy a Duna című vers a Dunáról, a Tisza című a Tiszáról szól, a Hymnus című meg nyilván himnusz. Persze a legvalószínűbb az, hogy maga az a történelmi kor, és az akkori politikai helyzet ezt engedhette meg nekünk, magyaroknak.

### A zene

Hasonló a helyzet a zenével is, mert ha a zene elégiára íródik, normális esetben még akkor sem válik himnusszá, ha a szöveget elhagyjuk.

## A vers

Egyébként, nem tűnik könnyűnek ezekre a sorokra olyan zenét írni, mely minden versszakra egyformán illik, hiszen a versszakok belső ritmusa eltérő, de vajon Erkel melyikre írta zenéjét, merthogy igazából egyikre sem illik?!

## A zene

Valószínűleg az említett okok miatt énekeljük mindig csak az első versszakot, mert bonyolult lenne mindegyiket másképp ritmizálni, de ha csak az elsőt nézzük, akkor is szembe kerülünk néhány furcsasággal.

"Isten áldd meg a magyart" csupa rövid szótag, hosszú zenei hangokra. Vajon miért? De hogy az "Isten" szó két igazán rövid szótagjára hogy lehetett nyújtott ritmust írni?! A "hozz reá víg esztendő!" legutóbbi visszaváltoztatása "hozz rá víg esztendő"-re szintén komoly melléfogás, mert a szöveghűséghez való kétségtelenül okoskodó, önmegvalósító ragaszkodás, újabb rövid szótag, a „hozz” szó megerőszakolását eredményezte. Ez a "hóóoz rá" aztán még rondább lett, mint az a bizonyos "ÍIsten áldd meg", hiszen énekelve amellet, hogy hosszú "ó"-t csinált a rövidből, egy "z"-t a kettőből és ezzel kijelentő módot a felszólítóból. De ugye nem gondoljuk komolyan, hogy egy másik elődünk nem tudta, mi volt az eredeti szöveg?! Csakhogy az nem volt jó a zenére, azért változtattak rajta. De valaki, aki megtehetette, nem is olyan rég jól visszaváltoztatta. És akkor ott van még a "Meeeg bünhódtee" is hosszú, mekegő "eee"-kkel rövid "ü"-vel.

Bár a magyar nyelv szépségét, és törvényszerűségeit felismerve Kodály foglalkozott talán először legbehatóbban a prozódia problémakörével, azért a korábbi szerzők ösztönösen is törekedtek figyelembe venni a magyar nyelv sajátosságait, gondolok itt a hangsúlyozásra, vagy egyszerűen arra, hogy a rövid és a hosszú szótagok - lehetőség szerint - illeszkedjenek a rövid és a hosszú hangokhoz.

Hogy lehet mégis az, hogy ilyen szarvas hibák kerülhettek ebbe a mindannyiunk élete számára oly meghatározó műbe?! Én, mint zeneszerző-énekes, a szöveg és a zene hatásával, dramaturgiájával foglalkozó gondolkodó, kutató joggal kérdezem meg:

## **Nem lehet, hogy Erkel: Magyar Himnusz zenéje nem Kölcsey Hymnus című versére íródott?**

Ha nem tartja szemérmatlenségnek - csak amúgy kísérletképpen – kérem, próbálja elénekelni Elvis Presley: "Love me tender..." kezdetű dalát, a Magyar Himnusz szövegével! Ne habozzon, tegye csak meg!

Ha megtette, pontosan tudja, ha a szöveg és a zene összeillése alapján kellene tippelnie arra, hogy melyik zenét komponálták Kölcsey Hymnus című versére, egészen biztos, hogy nem Erkel választaná.

Ugye ez teljes képtelenség?! Mégis, azért elgondolkodtató.

Hogy illeszkedhet egy vershez jobban egy nyilvánvalóan nem arra a versre írt zene, mint amit kifejezetten arra komponáltak?!

Én, mint gyakorló zeneszerző őszintén elmondhatom, ha egy szerző megbízást kap, szívesen nyúl a fiókjába egy még fel nem használt ötletéhez és esetleg megpróbálja azt ráhúzni az új feladatra, vagy egy másik, már létező művet is vehet kölcsönbe mintának, de fogalmazzunk árnyaltabban, hatással lehetett rá más szellemi terméke. Ekkor fordulhat elő az, hogy jobban ragaszkodik a szerző már kész zene fordulataihoz, mint mondjuk a szöveg maradéktalan kiszolgálásához.

Ha nem azt állítanám, hogy ez a zene nem erre a szövegre íródott, akkor valami másra kellene gondolnom. De vajon ki merne ma másra gondolni?

Az persze történelmi tény, hogy Erkel szűk határidőre, és konkrét, megadott sémára komponált, amihez a legenda szerint nem volt túlságosan nagy kedve. Állítólag be is zárták egy szobába, míg el nem készül a feladattal.

Egyébként nyilvánvalóan Kodály is látta a hibákat, de ő nem változtatott, még akkor sem, mikor Illyés Gyulával együtt konkrét megbízást kapott egy új himnusz megírására. Illyésnek csak egyszerűen ennyit mondott "Jó az a régi!"

Persze, ha kitalálta, hogy ki volt a megrendelő, akkor ön is elgondolkodik e mondat jelentéstartalmán. Kodály pontosan tudta milyen lett volna az új séma, és ahhoz képest valóban jó volt a régi.

**Ja...**

Ha valaki tudta, akkor Kodály tudta igazán, hogy mi a gond a Magyar Himnusz körül és tisztelet illeti érte, hogy még a nehezen visszautasítható felkérésre sem volt hajlandó azt Rákosi elvtárs arcképére formázni. Nagyon bölcsen látta, hogy az ő kora sem különb a szabadságharc előttinél (mikor a Himnusz született) így, ha akkor jó volt - gondolhatta -, akkor jó lesz most is. De Kodály vajon mit gondolna ma? De ebbe megint ne menjünk bele! Gondoljuk azt, hogy ma jobb korban élünk. Persze, az igazsághoz még az is hozzá tartozik, hogy ezzel a visszautasítással Kodály nemcsak szakmai szuverenitását bizonyította, de még nekünk, az utókornak is megmutatta, milyen kivételezet politikai hatalommal is rendelkezett korában.

## **A vers és a zene**

Ha valóban a verssel és a zenével is komoly gondok vannak, jogosan merül fel a kérdés, hogy akkor nem kellene-e mégiscsak új himnuszt gyártatni?

Ez az a megoldás, amit ma az azonnal felmerülő millió probléma tudatában, reálisan, senki nem vállalhat fel. Ebből a nézőpontból ismét egészen jó megoldásnak tűnik a régi.

Ma, amikor a jelképeinket keressük, és a Csodaszarvasról a külföldi turistának csak a bakonyi szarvas pörkölt jut eszébe. Mikor a mélabús siránkozásból már kezd elégünk lenni. Mikor már lassan csak őseink bűneit emlegetjük a magunkéi helyett.

Bár régóta tudjuk, hogy mi az a "magyar átok", de a Magyar Himnusz legújabb felvételén ismét csak "több szólamban" énekelnek.

Ismét a balsors, meg a bűnhődés?! Már csak a "Szánd meg"-et, a "vészek" –et, meg a "kínok"-at és a többi szörnyűséget „kellene” az eredeti versből beletömöríteni a magyarság himnuszába?!

## **Legyünk konstruktívak!**

Hosszú kutató és elemző munka után megtaláltam azt a megoldást, ami a lehető legnyilvánvalóbb, a lehető legkevesebb sebet szakít fel, jogot, kegyeletet nem sért, és szinte maradéktalanul megfelel minden elképzelhető elvárásnak.

## **Ha Kölcsey, hát legyen Kölcsey, ha Erkel, hát legyen Erkel!**

Őszintén, minden tisztelet megilleti őket és jeles kortársaikat. A tisztelet mellett persze a kutató dolga hűvös logikával támaszkodni a tényekre. Gondolom, hogy amiről mindannyian tudjuk, hogy nem jó, azt egyszerűen javítsuk ki! Hiszem, hogy ezzel még a szerzők is hálásan egyetértenének. Hiszen ki büszke arra, ha a hibáit mutogatják? A riportalany is hálás, ha a bakijait az utómunka során eltüntetik. De, ha a kor szava figyelmeztet, az végképp nem hagyható figyelmen kívül.

## **Íme, a megoldás szinte az összes problémára:**

Kölcsey az elégiájában talán nem tudatosan, de elrejtette a valódi himnuszt is, amit most mi, az utókor, felfedezhetünk benne:

## **Jelképek, dicsőség, hősök, óhajok, kereszténység.**

Egy himnusz nem kezdődhet prozódiai hibával, vagy a zenén, vagy a szövegen változtatni kell! Mivel a zenei megoldás a szerencsésebb, így az "Isten áldd meg" helyett az "Áldd meg Isten" szórendcserét javaslom.

Ennek a megoldásnak a hiba kijavításán túl további két üzenete is van. Tudatja, hogy az új himnuszról van szó, valamint az „Áldd meg”-et nyomatékkel részesíti előnyben, az eredeti vers végén olvasható "Szándd meg"-gel szemben.

## **Tehát legyen így?**

Áldd meg Isten a magyart  
Jó kedvvel, bőséggel!  
Nyújts feléje védő kart,  
Ha küzd ellenséggel!

Eddig a szöveg alapján a vers akár valódi himnusz is lehetne, de menjünk tovább!

„Balsors, akit régen tép,  
Hozz rá víg esztendőt!”

Ennek a két sornak a teljes kihagyását javaslom!

Ez a két sor egyébként is tulajdonképpen az első sor gondolatainak ismétlése, lényegesen borúsabb formában. Egyúttal megszabadulunk egyszerre az előzőekben már említett három durva prozódiai problémától.

„Mebűnhődte már e nép  
A múltat, s jövődőt.”

Ennek a két sornak is a teljes kihagyását javaslom. Nem csak a mekegő „Meeeeeg bűnhődte” miatt, de ez a két sor a bűnökkel és bűnhődésekkel egyáltalán nem illik ide. Egy népet úgy, ahogy van bűnösnek kiáltani ki, ráadásul egy himnuszban, súlyos tévedés, nem túl jó PR.

Tehát az első versszak első fele után, a fenti négy sor helyett nyilvánvaló számomra, amennyiben egy valódi himnuszt akarunk, a második versszak második fele.

„S merre zúgnak habjai  
Tiszának, Dunának,  
Árpád hős magzatjai  
Felvirágoznak.”

Megjelennek a legfontosabb jelképeink, a folyóink, melyek a legpontosabban jelölik meg helyünket a Földön, Európában. Bűnös nép helyett, hősokeket hirdethetünk. A megbűnhődte szó helyére, honfoglaló vezérünk kerülhet. És a méltó zárás felvirágzást jövődöl.

Hát nem erre van épp ma szükségünk?!

## **Akkor nézzük a javasolt végső változatot!**

**Erkel Ferenc -- Kölcsey Ferenc -- George Voyce**  
**Magyar Himnusz Parafrázis**

Áldd meg Isten a magyart  
Jó kedvvel, bőséggel!  
Nyújts feléje védő kart,  
Ha küzd ellenséggel!

S merre zúgnak habjai  
Tiszának, Dunának,  
Árpád hős magzatjai  
Felvirágoznak.



Ez igen! Kívánni sem lehet szebbet!



## A zene azért változatlan maradna, vagy nem?

A megújult himnusz, új üzenete automatikusan magával hozza a zene megújulását is. Folyóink habjainak zúgása dacolva a balsorssal új ritmusra vált, és lendületet ad Árpád hős magzatjainak a felvirágoztatáshoz, mely egy igazán szerencsés aufaktal, különleges nyomatékokat kap a mű végén.

Ez a gyakorlatban az ütősök támogatásával jelentős hangulati és tempóváltoztatást jelent, mely végképp útját állhatja a nemzeti önbizalmunkat oly sokat tépázó lekonyulásnak, hogy a zene méltón tudja szolgálni az új tartalmat, múltat és talán az új jövőt.

Van még egy apró észrevételem. A Magyar Himnusz elő-és utójátéka gyakorlatilag ugyanaz és a kettő időtartama együtt megfelel a téma hosszának. Ez is nyilvánvaló aránytalanság. Én az előjátékot hagynám el inkább, hogy ebben a rövid zenében ugyan ne legyen már egy hosszú ismétlés. Egy rövid, egyszerű jelzéssel indítsuk el a témát. Végül az utolsó énekhang elnyújtásával, belecsúsztatva az utójátékba, lophatunk még egy kis „üresjáratot” és méltóságteljesen, szépen zárhatjuk ezt akis intellektuális kalandunkat. Mentettük, ami menthető, és azért ez így mégiscsak más.

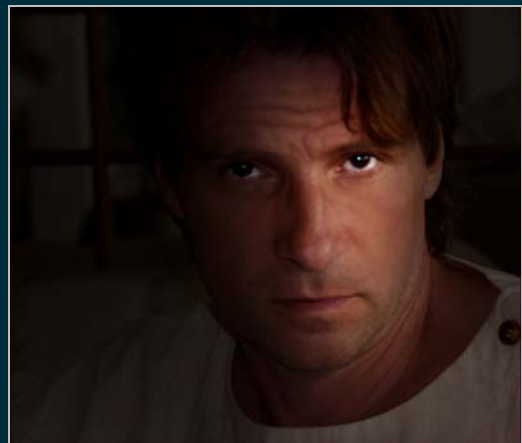
A következő sorra kattintva íme megtekinthető a Magyar Himnusz Parafrázis videója!  
<http://www.youtube.com/watch?v=9UN1-4zqw9g&feature=g-upl>

Az elemzés és a változtatás fenti javaslata Kölcsey és Erkel történelmi és kulturális örökségének megóvása érdekében történt. A Magyar Himnusz kísérleti ősbemutatója 2002. szeptember 8-án került megrendezésre Budapesten, a Városligeti Tó medrében., az MCH Music World Szimfonikus Koncert-show programjában, vezényelt: Somogyváry Ákos (Erkel Ferenc szépunkája).

### Utóirat

*„A költő és a zeneszerző már nem változik.  
Hát, rajtunk múlik, mit ragadunk meg belőlük.  
Mert ha nem rombolunk,  
Alázattal együtt gondolkodván  
Jogunk van folytatni dolgaikat.  
És ha így teszünk, méltók lehetünk,  
Hogy az utánunk jövők elvégezzék,  
Amit abbahagyat velünk az idő.”*

**George VOYCE**



*A Magyar Himnusz megújításának koncepcióját és alapgondolatait, mint az ország imázsát alapvetően meghatározó projectet, saját szellemi terméként, minden jogot fenntartva kezelem. Azoknak bármilyen felhasználásáról csak egy velem, vagy az általam kijelölt képviselőmmel kötendő szerződés lesz hivatott rendelkezni.*

*Jogvédve: Budapest, 2000. november 19. ARTISJUS  
Kizárólagos jogtulajdonos, művésznevén: George Voyce  
Multi-Communication Hungary  
1031. Budapest, Vízimolnár utca 6.  
Tel: (+36 30) 9625138, (+36 1) 2426064  
E-mail: [mch@sikerklub.hu](mailto:mch@sikerklub.hu) / [george.voyce@gmail.com](mailto:george.voyce@gmail.com)*

